

DOI: 10.30840/2413-7065.4(81).2021.250876

ХХІV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «УКРАЇНОЗНАВСТВО: НОВІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ»

26 жовтня 2021 р. у Науково-дослідному інституті українознавства МОН України відбулася ХХІV Міжнародна науково-практична конференція «Українознавство: нові виклики і перспективи в гуманітарній сфері».

Науково-освітня форум привернув увагу багатьох науковців та освітян як в Україні, так і з-поза її меж. Учасниками конференції стали майже сто вчених і педагогів з України, Великої Британії, Німеччини, Італії, Нідерландів та Молдови.

З української сторони на заході були представлені такі установи, заклади та інституції, як: Апарат Верховної Ради України, Національний транспортний університет (м. Київ), Національний

педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Київ), Міжрегіональна академія управління персоналом (м. Київ), Центр українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Український інститут національної пам'яті (м. Київ), Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України (м. Київ), Національний авіаційний університет (м. Київ), Інститут післядипломної педагогічної освіти (м. Івано-Франківськ), Київська богословська академія, Український католицький університет (м. Львів), Університет ім. Григорія Сковороди (м. Переяслав), Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого (м. Харків),

Міжнародна академія безпеки життєдіяльності (м. Київ), Центр науково-технічної творчості учнівської молоді Волинської обласної ради (м. Луцьк), Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (м. Вінниця), Український гуманітарний лицей Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інститут післядипломної освіти Київського університету ім. Бориса Грінченка та ін.

До конференції також долучилися педагоги регіональних загальноосвітніх закладів Київщини, Херсонщини, Одещини, Івано-Франківщини, Харківщини, Вінниччини, Львівщини, Донеччини, Чернівецьчини, Дніпропетровщини, Волині та Закарпаття.

Серед діаспорних освітньо-педагогічних закладів у науково-практичному форумі взяли участь викладачі і методисти Центру вивчення української мови «Зернятко» (Італія), Міжнародного навчально-методичного центру розвитку дитячого білінгвізму (Італія), Республіканської громадської організації «Укрпросвіта ім. Т. Г. Шевченка» (м. Кишинів, Молдова), Бендерської гімназії № 3 ім. І. П. Котляревського (м. Бендери,

Молдова), Центральної спілки українців у Німеччині (м. Берлін), Школи українознавства імені Лесі Українки (м. Ноттінгем, Велика Британія), Української недільної школи «Джерело» (м. Амстердам, Нідерланди).

В рамках конференції, окрім пленарного засідання на тему «Українознавчі дослідження в новітній історії України: теорія і методологія, здобутки і втрати», було заплановано роботу трьох секцій та двох круглих столів. Секційні засідання мали таку тематичну спрямованість: «Українознавчі аспекти історії України»; «Регіональна історія: українознавчі дослідження»; «Нові виклики і перспективи етнологічного складника українознавства в умовах політики реваншу РФ супроти України й українців». Круглі столи були присвячені дискусійним питанням з двох проблем – «Розбудова громадянського суспільства в Україні: здобутки, проблеми, перспективи» та «Українознавство в сучасному освітньому процесі України: дійсність і сподівання».

На завершальному етапі роботи науково-практичної конференції було підбито підсумки, а також ухвалено Резолюцію учасників наукового заходу.

Резолюція

XXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Українознавство: нові виклики і перспективи в гуманітарній сфері»

На виконання Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року за участю 95 вчених і педагогів з України, Великобританії, Німеччини, Нідерландів, Італії та Молдови, які виконують зазначену вище програму та вирішують порушені на конференції проблеми, з метою координації дій суб'єктів освітнього процесу звертаємо увагу МОН України на неприпустимість скорочення предметів гуманітарного циклу, вилучення українознавства з освітнього процесу України, що призводить до зниження якості національно-патріотичного виховання молоді, втрати української ідентичності, недостатності пізнання духовної та національно-культурної спадщини України.

Учасники конференції засвідчили, що проблемою не лише для організаторів національно-патріотичного виховання молоді, але й для реалізації реформ у державі є відсутність висококваліфікованих пасіонарних працівників.

Для розв'язання зазначених проблем у Держбюджеті України не передбачається цільового фінансування.

Сьогодні українознавство як одна з важливих гуманітарних дисциплін не має можливості виконувати покладену на нього роль. Його не введено до сучасних державно-освітніх стандартів, навчальних планів, а відтак навчальних програм. Не підтримуються державою належним чином і наукові дослідження у цій галузі.

Міністерством освіти та науки України не скасовано наказ від 9 липня 2019 року № 945 про обов'язковість складання ЗНО з української літератури та історії України з 2021 року, а тести ЗНО можна складати мовою національних меншин аж до 2029 року.

У цьогорічних тестах з української мови допущені стилістичні помилки, замість українських аналогів використовуються слова іноземного походження. З тестів ЗНО вилучаються твори національно-патріотичного звучання. Зокрема, афоризми Г. Сковороди, вірш «Гімн» І. Франка, «Боярина» Л. Українки, «Коліївщина» з поеми Т. Шевченка «Гайдамаки», «Земля» О. Кобилянської, «Україна в огні» О. Довженка, «Залізний острів» О. Гончара, «О земле втрачена» В. Стуса, «Українське альфреско» Л. Костенко та інші. Все це – твори світового значення, які возвеличують Україну за її межами.

Усе частіше в освітньому середовищі лунають думки про обов'язковість виконання закону про державність української мови, її вивчення за згодою батьків, введення другої мови при навчанні іноземців у вищій школі тощо. Це призводить до того, що все більше молодих людей пов'язують своє майбутнє життя з іншими країнами, запозичуючи не завжди кращі європейські цінності, вважають несучасними знання про свій народ, націю, культуру.

Втрачено культ книги як основного джерела знань. Ми не маємо шкільних підручників, посібників, дидактичної літератури з українознавства.

Все зазначене вище призводить до проблем у самоусвідомленні української молоді, маргіналізації духовних цінностей, руйнування цілісного україноцентричного інформаційного та культурного простору, подальшого розмивання підвалин національної ідентичності та консолідації українського суспільства.

Молоді нав'язується «кліпова», касетна, інтернетна система мислення та виховання, т. зв. масова культура, що призводить до втрати висхідної ідеї освіти не лише в її етнонаціональній, а й загальнолюдській сутності.

Необхідно наполегливіше вносити у європейську скарбницю свої, українські самобутні національні і загальнолюдські культурні, освітні, технологічні цінності, залучаючи і серію наукових досліджень з нагоди відзначення 100-річного ювілею Української революції 1917–1921рр. та «Українські особистості», публікації методичних матеріалів з українознавства під рубриками «З досвіду...» або «На допомогу вчителю».

Досягнення цієї мети має відбуватися за наступними пріоритетними завданнями:

– налагодження системи взаємодії державних органів з громадськістю, зокрема з діаспорою, для проведення комплексу заходів з популяризації прикладів героїчної боротьби народу України за незалежність, суверенітет та територіальну цілісність, відстоювання демократичного, європейського вибору;

- утвердження української громадянської ідентичності, суспільно-державних, національних цінностей;
- національне та військово-патріотичне виховання, формування у громадян готовності до захисту України;
- визначення науково-методологічних і методичних засад національно-патріотичного виховання, розвиток комплексної загальнодержавницької політики національно-патріотичного виховання;
- підтримка та співпраця органів державної влади та місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства щодо національно-патріотичного виховання;
- заборона скорочення годин та навчальних програм з гуманітарних предметів;
- закріплення за МОН України державної функції зі здійснення національно-патріотичного виховання в системі освіти;
- вдосконалення системи інформаційного висвітлення ініціатив та проектів національно-патріотичного виховання через ЗМІ, зокрема шляхом створення відповідних рубрик, телерадіопередач, присвячених цій тематиці;
- створення методичного забезпечення діяльності з національно-патріотичного виховання, підготовка нових посібників (збірки кращого досвіду інтерактивних занять з українознавства «З Україною в серці»);
- в інститутах післядипломної освіти запровадження обов'язкового модуля «Національно-патріотичне виховання» для всіх категорій педагогічних кадрів;
- реалізація проекту «Усна історія» як форми роботи органів влади всіх рівнів, діаспори та громадських формувань, що передбачає методичний супровід запису свідчень та інтерв'ю з учасниками історичних подій ХХ–ХХІ ст. або членів їхніх родин, публікації спогадів та книг про визначних діячів рідного краю – учасників національно-визвольного руху, активістів Майдану, Революції Гідності, Героїв України – учасників російсько-українського конфлікту, волонтерів;
- здійснення безстороннього аудиту суспільно-гуманітарної освіти з метою підсилення пасіонарності та інтелекту нації, діяльності в умовах творчої свободи, академічної доброчесності, інституційної автономії, соціальної відповідальності та правильно організованого фінансування.

Павло ГАЙ-НИЖНИК

orcid.org/0000-0002-8912-8398

доктор історичних наук,
заступник директора НДІУ

Володимир ЛАЗАРЕНКО

завідувач відділу українознавства
Комунального закладу вищої освіти
«Вінницька академія безперервної освіти»

Сергій НАЛИВАЙКО

orcid.org/0000-0001-8162-1340

кандидат історичних наук,
директор НДІУ